

EN TOMEU CONEIX EL REI EN JAUME

Text d'Aina Vives

Il·lustracions de Cati Forteza

Ajuntament de Palma

EN TOMEU CONEIX EL REI EN JAUME

© de l'edició: Ajuntament de Palma

© del guió: Aina Vives

© dels dibuixos: Cati Forteza

© del text: Aina Vives

Disseny i maquetació: Cati Forteza

Assessorament històric: Albert Cassanyes

Correcció lingüística: Servei d'Assessorament Lingüístic
de l'Ajuntament de Palma

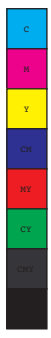
Imprimeix: Impresrapit

Dipòsit Legal: PM 00060-2022

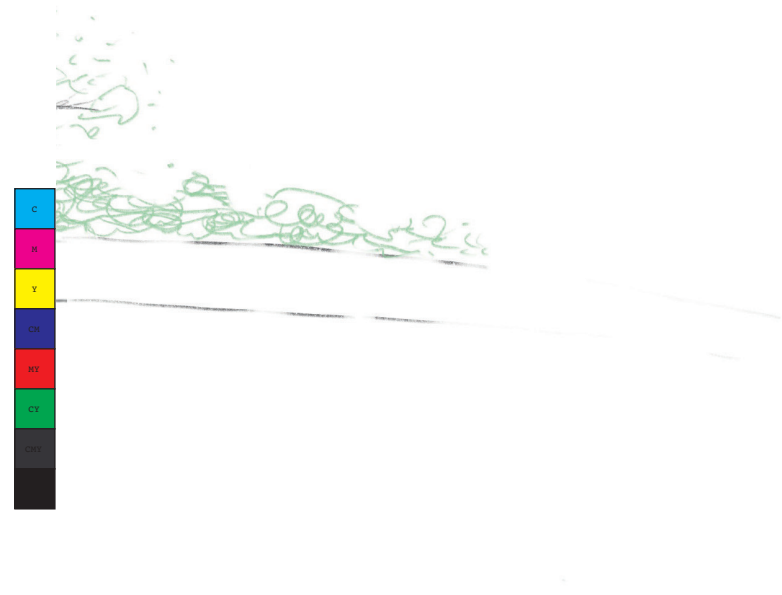
Palma Educa
Regidoria d'Educació i Política Lingüística

EN TOMEU
CONEIX EL
REI EN JAUME

REI EN JAUME

En Tomeu i la padrina Maria seien a un banc de la plaça d'Espanya. En Tomeu berenava d'un llonguet de formatge.
-És boníssim, padrina!

–Padrina, qui és aquest cavaller?

–És el rei En Jaume, el Conqueridor –contesta la padrina.

–Uau, un rei! –exclama en Tomeu.

- Vols que et conti la història del nostre gran rei Jaume I?
- Contau-nos-ho tot, padrina! Contau-nos-ho tot!
- El rei En Jaume era un rei plantós, passava ben bé d’un pam els seus cavallers i era molt inquiet. Anava amunt i avall conquerint terres. El varen fer rei quan tenia deu anys.
- Només tenia 3 anys més que jo i ja era rei, padrina?
- Sí, Tomeu. Però, eren altres temps. Visqué a l’edat mitjana. Fa més de 700 anys.
- Uau, més de 700 anys!

$$\begin{array}{r} 10 \\ - 7 \\ \hline 3 \end{array}$$

La padrina Maria coneixia molt bé la història del nostre gran rei En Jaume.

Havia llegit el *Llibre dels fets*.

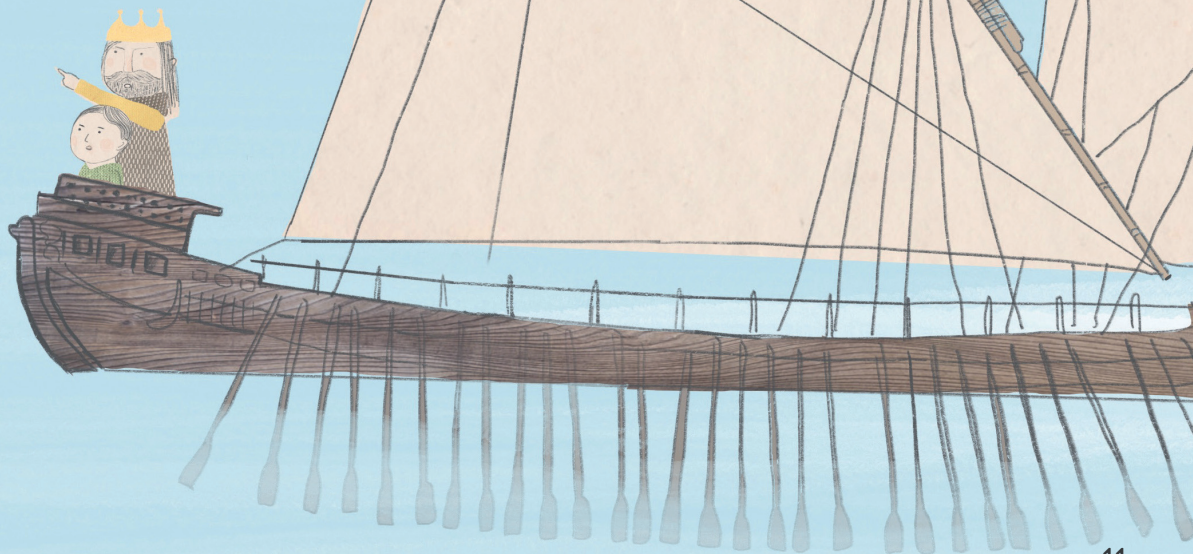
-Tomeu, vols que et conti com el rei En Jaume conquerí Mallorca?

-Contau-nos-ho tot, padrina! Contau-nos-ho tot!

-Era un dimecres. Dia 6 de setembre de 1229. El vent bufava de ponent i l'estol reial comença a navegar de Salou, Cambrils i Tarragona cap a Mallorca.

-150 vaixells, 800 cavallers i uns 10.000 infants. La galera de Guillem Ramon de Montcada va al capdavant. Més endarrere, navega la galera reial, la de Montpeller.

"Que ho veus, Tomeu,
la mar sembla blanca
de veles"

-Les naus albiren Mallorca. Fan comptes atracar a Pollença. Però, una ventada de mestral posa en perill l'armada i el rei s'encomana a la Mare de Déu -continua explicant la padrina.

-Hi ha algú a la tripulació que hagi estat a Mallorca?

-demana el rei.

-Sí, jo hi he estat, molt alt senyor. Em dic Berenguer de Gairan.

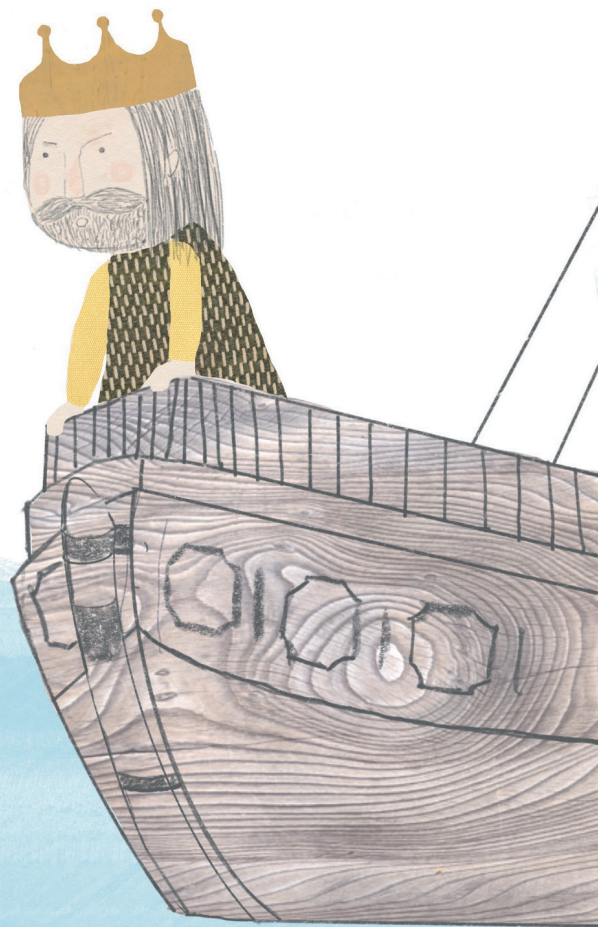
-El rei demana al mariner si hi ha un altre port on poden atracar i ell li contesta que sí; el port de sa Palomera. Saps on és, Tomeu?

-No.

-El port de sa Palomera es troba davant l'illa de sa Dragonera. La padrina fa una pausa i en Tomeu bada uns ulls com uns salers.

-Què passa, padrina?

-Un tal Alí va nedar fins a la galera reial i va informar el rei del perill.

5.000 sarraïns us esperen,
molt alt senyor !

–Uau! I què fa el rei, padrina?

–Dona ordres perquè la flota es desplaci cap a l'est, cap a Santa Ponça. I és a la serra de Portopí on el rei lliura la seva primera gran batalla. Els sarraïns l'esperen per a barrar-li el pas cap a la futura ciutat de Mallorca.

–Uau! –exclamà perplex en Tomeu.

–Tomeu, sempre has de tenir present que ningú en surt victoriós, d'una guerra.

El nin assenteix amb el cap.

–En aquesta batalla, el rei En Jaume perdé dos grans amics, en Guillem i en Ramon de Montcada.

- Els sarraïns recularen i es refugiaren dins les murades de la ciutat.
- Palma estava emmurallada?
- Sí, Tomeu.

En aquell moment, la padrina agafa en Tomeu per la mà i el se'n du fins al carrer de Sant Miquel. Allà li mostra la placa de marès que hi ha a la paret.

-Just aquí, Tomeu, hi havia la porta Pintada per on entraren les tropes del rei En Jaume a Madina Mayurqa.

La padrina li conta com l'exèrcit del nostre gran rei En Jaume entrà a la ciutat.

–Era dia 31 de desembre de 1229. A trenc d'alba. Els cavallers i els infants s'armaren i s'arplegaren davant el tros de murada caiguda i entraren.

La padrina li explica a en Tomeu una anècdota que es recull a les cròniques d'en Ramon Muntaner.

–Conten que el rei En Jaume va ser un dels primers a entrar a la ciutat i que quan s'acostà al valí li va estirar la barba per a complir la promesa que s'havia fet.

–I quina era aquesta promesa, padrina?

–Que si conqueria Mallorca, estiraria la barba al rei sarraí i així ho va fer.

En Tomeu va mirar el carrer de Sant Miquel: blocs de pisos, fileres de tendes i, més enfora, la façana de l'església de Sant Antoniet.

–Com era la ciutat que va conquerir el rei En Jaume, padrina?

–Molt diferent, Tomeu. Perquè te'n facis una idea, a banda i banda del carrer de Sant Miquel hi havia horts i qualque casetó aïllat. Per aquí passava una síquia que duia aigua al centre de la ciutat. Ara ens aturarem a la parròquia de Sant Miquel.

–Per què, padrina?

–Te'n recordes, de quan t'he explicat que hi va haver una tempesta i que el rei es va encomanar a la Mare de Déu. –en Tomeu va fer que sí amb el cap. –Idò aquella Mare de Déu és la que hi ha dins l'església de Sant Miquel.

–La mateixa, padrina?

–Sí, Tomeu. És la Mare de Déu de la Salut, la duien dins la galera reial.

-Tomeu, vols saber on vivia el valí?

-Qui, padrina?

-El rei sarraí? -en Tomeu va tornar fer que sí amb el cap. -Vivia al castell de l'Almudaina. Però ara anirem a Cort.

I així com pujaven les escales, la padrina li mostrà els tapissos que hi ha a banda i banda, i una vegada a dalt, l'Estendard i després la Cimera Reial.

–Uau! Quin casc més estrany, padrina?

–Aquest casc és la Cimera Reial. També l’anomenen Cimera del Drac Pennat. Perquè si t’hi fixes bé, el casc està coronat per un drac pennat. Ho veus, Tomeu?

–Què és un drac pennat, padrina?

–És un drac que té ales. Ho veus, Tomeu?

–Uau! Sí. Ho veig.

–El rei En Jaume no duia la Cimera Reial. La Cimera Reial és cosa del rei Martí l’Humà, que manà col·locar-la al costat del retrat del rei En Jaume per la Festa de l’Estendard.

–Per què? –demanà en Tomeu.

–Perquè tothom recordàs que el rei Jaume I conquerí Mallorca. Estàs preparat, Tomeu?

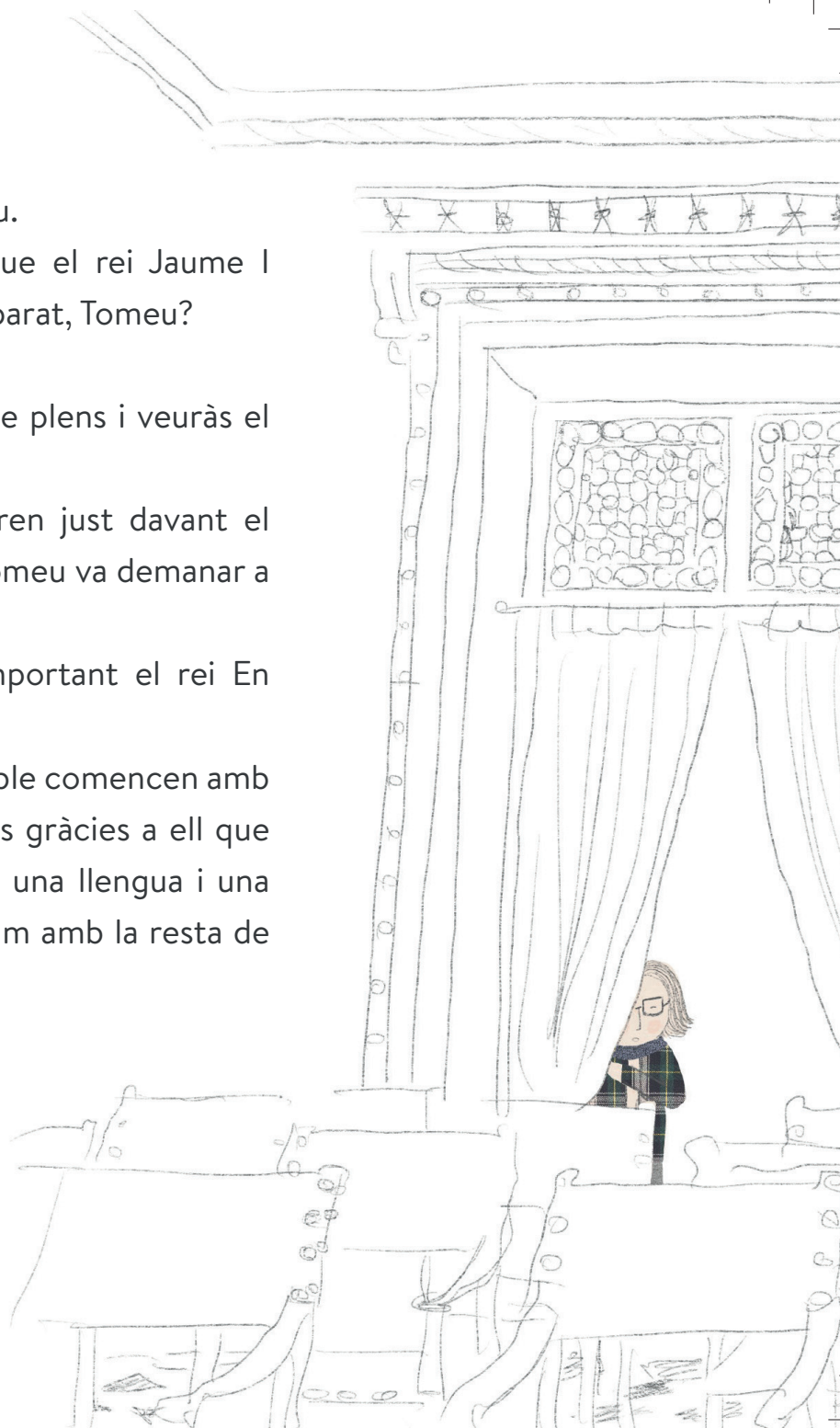
–Per a què, padrina?

–Perquè entrarem a la sala de plens i veuràs el retrat del rei En Jaume.

I així ho varen fer i quan eren just davant el retrat del rei En Jaume, en Tomeu va demanar a la padrina

–Padrina, per què és tan important el rei En Jaume?

–Els nostre orígens com a poble comencen amb En Jaume el Conqueridor. És gràcies a ell que som mallorquins i que tenim una llengua i una cultura pròpies que compartim amb la resta de terres de parla catalana.

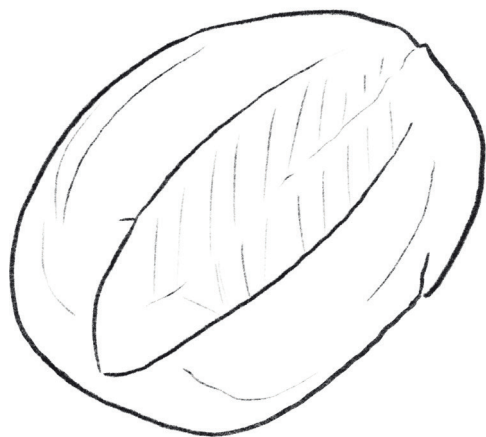
-Uau, padrina! Som mallorquins perquè Jaume I conquerí Mallorca?
-Sí, Tomeu. Per això, cada 31 de desembre celebrem la Festa de l'Estendard. Te'n recordes, Tomeu, que es planta la senyera reial a la plaça de Cort, i es col·loca el retrat del rei En Jaume a la façana de Cort sota l'escut de la ciutat i es representa *La Colcada* de Pere d'Alcàntara Penya.
-Sí, padrina.
-I així, Tomeu, recordam aquella victòria, el dia que vàrem néixer com a nació: dia 31 de desembre de 1229.

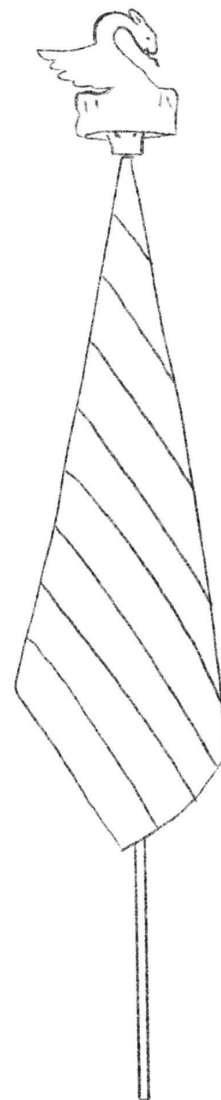
Hola, Martina!

Què pintam?

Llonguet, panet típic de Palma.

Estendard, bandera que consta de quatre faixes vermelles i cinc de grogues.

Cimera Reial

Retrat del rei Jaume I el Conqueridor

Qui és qui?

Jaume I

El nostre gran rei En Jaume va néixer el 2 de febrer de 1208, visqué 68 anys i fou rei 58 anys. El coneixen com Jaume I el Conqueridor perquè va conquerir moltes terres, entre les quals València i Mallorca. És gràcies a Jaume I que tenim un tret identitari propis que ens defineixen com a poble, com a mallorquins.

Berenguer de Gairan

Era un marí que estava al servei del rei En Jaume. Havia navegat diferents vegades fins a Mallorca i coneixia bé l'illa i la ruta per a arribar-hi. Quan s'aixecà el temporal, fou nomenat oficial en cap de la galera reial i desvià la ruta de desembarcament prevista, de Pollença fins al refugi de sa Dragonera i després fins a Santa Ponça.

Alí

Va ser el primer sarraí de Mallorca que va conèixer Jaume I. Ell és qui nedà fins a la galera reial i advertí el rei que l'exèrcit sarraí l'esperava i era immens.

Guillem i Ramon de Montcada

Guillem de Montcada tenia un exèrcit de 100 cavallers. A la batalla de Portopí, hi varen morir vuit cavallers del seu exèrcit. Un era ell mateix; l'altre, el seu cosí Ramon.

Ramon Muntaner

Ramon Muntaner fou un cavaller i un escriptor de la Corona d'Aragó. Ell escrigué una crònica que narra des de l'engendrament de Jaume I fins a la coronació d'Alfons el Benigne, que era el renet de Jaume I.

Martí l'Humà

Martí I, conegut com l'Humà, també fou rei de Mallorca. El 1407 permeté que s'utilitzàs la Cimera Reial a la Festa de l'Estendard.

Valí

El valí era el governador de la Mallorca islàmica.

Sarraïns

Eren els habitants que hi havia a Mayurqa abans que hi arribàs el rei En Jaume.

Edat mitjana

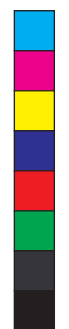
L'edat mitjana és un període de la història d'Europa que va des del segle V fins al segle XV.

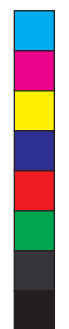
Llibre dels fets

És un llibre que Jaume I escrigué —o, més ben dit, dictà— perquè en un futur tot el món conegués la seva vida i les seves conquestes, sobretot les de València i Mallorca.

Pere d'Alcàntara Penya

És l'autor del poema èpic *La Colcada*, al·lusiú a la Festa de l'Estendard, que la cantant Miquela Lladó recita des de l'any 1980.

En Tomeu descobreix el rei En Jaume és un conte pensat perquè els nins i les nines coneguin el nostre gran rei Jaume I. Els convidam a fer-ho partint de la plaça d'Espanya i arribant a Cort, on hi ha l'Estendard, el retrat del rei En Jaume i la Cimera Reial.